

позицій національної безпеки – таких її складових, як військова, економічна, промислова, технологічна, продовольча, демографічна. Науковим і, разом з тим, практичним доказом необхідності комплексного підходу до проблеми взаємозв'язку між основними векторами сучасних вантажопотоків є і те, що МТК проходять ділянками найбільш насичених національних транспортних коридорів.

Для України однієї з основних задач в межах сформованої міжнародної транспортної інфраструктури є забезпечення розвитку євразійських економічних зв'язків. Активна інтеграція в систему міжнародних транспортних коридорів створить додаткові можливості для розвитку української транспортної системи і подальшого вдосконалення її виробничої, інформаційної і технологічної інфраструктури.

Разом з тим, для освоєння перспективних обсягів перевезень вантажів і пасажирів по МТК буде потрібно подолання існуючих диспропорцій в розвитку транспортної системи, поліпшення стану її матеріально-технічної бази, застосування сучасних технологій. Серед останніх застосування термінальних перевезень.

Сучасний вантажний термінал є підприємством, що здійснює різноманітну діяльність, включаючи продаж такої послуги, як перевезення, обробка й зберігання вантажів, надання безлічі додаткових послуг, у тому числі транспортування вантажу. При здійсненні своєї діяльності термінал взаємодіє з перевізниками, клієнтами, посередниками, митницею, банком тощо.

При відсутності сучасних транспортних коридорів і митних переходів привабливість транзитних перевезень через територію України поступово знижується. Це є основною причиною того, що товарні потоки все частіше йдуть в обхід України по півночі - через Росію, і до півдня - морськими шляхами. Саме тому зараз потрібне стрімке зростання в спорудженні нових терміналів, внаслідок чого буде вирішена проблема недостатньої пропускної здатності, і можна буде спостерігати збільшення прибутку перевізника й держави в цілому.

Сучасний стан термінальних перевезень характеризується чималими проблемами технологічного, логістичного, організаційного характеру.

Термінальна система – це складна організаційно-технічна система, що складається з трьох організаційно й технологічно самостійних, але скоординованих між собою процесів (або підсистем: підвозу-розвозу, терміналів, міжтермінальне перевезення). Для ефективного використання переваг термінальної системи потрібно виконання наступних умов:

- необхідність обліку особливостей розвитку термінальних перевезень в Україні;
- створення мережі терміналів, застосування

прогресивних схем їх розміщення;

- застосування сучасних технологій роботи терміналів.

Основні напрямки вдосконалення роботи терміналів полягають в особливостях їх розміщення. Для підвищення ефективності доставки вантажів можна визначити основні перспективні напрямки досліджень та розвитку термінальних систем, як сучасної ресурсозберігаючої технології доставки вантажів:

- визначення та прогнозування вантажопотоків;
- формалізація окремих технологічних процесів та розробка імітаційної моделі функціонування термінальної системи;
- раціональна організація транспортного процесу трьох синхронно функціонуючих підсистем (підвозу-розвозу, терміналів, міжтермінальне перевезення);
- розробка конкурентоспроможної тарифної системи;
- формування єдиного організаційно-економічного, фінансового, інформаційного, кадрового й нормативно-правового забезпечення;
- створення в умовах зростаючого попиту на організацію перевезень вантажів у міжнародному сполученні багатофункціональних мультимодальних терміналів з митною обробкою вантажів, які є основним інфраструктурним елементом у міжнародній логістичній мережі;
- передбачення можливості спеціалізації терміналів, що пояснюється необхідністю забезпечення високого рівня сервісного обслуговування клієнтів в умовах конкурентної боротьби. Вона дозволяє врахувати вимоги клієнтів до перевезення, зберігання й переробці вантажів, підвищити ефективність логістичного менеджменту і якість сервісу, вибрати оптимальні типи спеціалізованих транспортних засобів і знизити логістичні витрати.

УДК 656.21

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ У МЕЖАХ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ КОРИДОРІВ

*Альошинський Є.С., д.т.н., професор,
Балака Є.І., к.е.н., професор,
Сіваконева Г.О., аспірант,
Світлична С.О., аспірант (УкрДАЗТ)*

Друга хвиля світової економічної кризи, що проявляється в скороченні виробництва експортоутворюючих товарів українською промисловістю, підприємствами суміжних країн, відповідно, негативно впливає на рівень попиту щодо

внутрішньодержавних, міждержавних і транзитних залізничних перевезень.

Враховуючи низький рівень рентабельності роботи вітчизняного залізничного транспорту, що обумовлений перш за все збитковістю пасажирських перевезень, яким надається статус соціально значущих, важко очікувати приплив зовнішніх інвестицій у залізничну галузь. Виходячи з цього доцільно сконцентрувати зусилля на пошук нетрадиційних для вітчизняного залізничного транспорту додаткових джерел отримання прибутку.

Найбільш прийнятним напрямком розвитку діяльності залізничного транспорту може стати створення на території України в межах міжнародних транспортних коридорів різних форм транспортно-логістичних кластерів (ТЛК), де залізничний транспорт здатен відігравати провідну роль.

Кластер являє собою добровільне об'єднання рівноправних осіб із метою забезпечення конкурентоспроможності в ринкових умовах. Мотивацією безпосередніх учасників ТЛК, у тому числі залізничного транспорту, є їх економічна зацікавленість в об'єднанні зусиль у конкурентній боротьбі на ринку транспортних послуг. Діяльність кластеру координується радою кластеру, що формується з представників усіх його учасників.

Існує три категорії ТЛК: портові, приграничні та територіальні (регіональні). Завдяки тому, що по території України проходять дев'ять міжнародних транспортних коридорів (МТК), із них три магістралі мають водне сполучення через Чорне море (Пан-європейський транспортний коридор №9, МТК Балтика – Чорне море та транспортний коридор Європа – Кавказ – Азія (TRACSECA), доцільним буде функціонування кожного типу кластерного утворення.

Однак на сьогоднішній день в Україні фактично відсутні пропозиції щодо оптимізації розвитку транспортно-логістичних схем регіонів, регіональної транспортної інфраструктури, схем просування товаропотоків в Україну і через її територію, нових схем транспортування і доставки товарів із застосуванням новітніх технологій, створення екологічно стійкої транспортної системи. Крім того, нормативно-правова база України з питань кластеризації знаходиться лише на стадії розробки. Хоча вже існує проект Концепції Національної стратегії формування та розвитку транскордонних кластерів.

В цих умовах впливає актуальність питання створення ТЛК у межах МТК, що суттєво сприятиме розвитку економіки і підтримці її на належному рівні в системі транспортно-логістичних відносин.

УДК 338.47(047.31)

МІЖНАРОДНІ ТРАНСПОРТНІ КОРИДОРИ В УМОВАХ КЛАСТЕРНО- ЛОГІСТИЧНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Бойко О.В., к.е.н., доцент (НАУ)

Основною ознакою сучасного етапу розвитку світової економіки є посилення глобалізаційних і інтеграційних процесів, що обумовлюють новий стан систем світової торгівлі та міжнародного поділу праці. Структурна перебудова світового господарства, що пов'язана зі зміною балансу між економічними центрами, зростанням ролі регіональних економічних союзів, інтенсивним поширенням новітніх інформаційно-комунікаційних і транспортно-логістичних технологій, спричинила зміну напрямків та обсягів світових вантажо- і пасажиропотоків.

Для України з її розгалуженою транспортною інфраструктурою та розташуванням між двома світовими центрами ділової активності - Європою й Азією, об'єктивно створюються можливості для активізації участі у міжнародному поділі праці з перспективою збільшення частки вітчизняних перевізників на міжнародному ринку транспортних послуг. Адже, в таких умовах ефективні транспортні послуги розглядаються як важлива складова, що сприяє отриманню стратегічної конкурентної переваги в поліпшенні роботи ланцюга постачань. За таких обставин актуалізується необхідність забезпечення якісно нового рівня транспортного обслуговування на ринку транспортних послуг (РТП), що потребує формування ефективних взаємовідносин у системи товароруху та зумовлює пошуки адекватного механізму їх забезпечення на засадах комплексного використання логістичних і кластерних підходів. При цьому рівень якості інтегрованого управління транспортним обслуговуванням як зовнішніх так і внутрішніх споживачів в глобальних ланцюгах постачань залежить від здатності транспортної інфраструктури країни цілісно управляти ланцюгом постачань на принципах створення міжнародної транспортної мережі. Саме тому загальна модель розвитку ринку транспортних послуг повинна розроблятися з урахуванням формування зручної для євразійського простору інтегрованої мережі транспортно-комунікаційних коридорів.

Загальноєвропейська конференція на о. Крит затвердила систему дев'яти пан'європейських транспортних коридорів як комплексу наземних і водних транспортних магістралей з відповідною транспортною інфраструктурою. По території України проходять шість «Критських» міжнародних транспортних коридорів (МТК) і коридори за погодженням з країнами-членами Організації